

**Haninge
kommun**

Utbildningsförvaltningen
Stefan Friberg

Ribbyskolans drogpolicy och förebyggande arbete mot tobak, alkohol, narkotika och dopning

---

Innehållsförteckning

Förord (risker och konsekvenser med droganvändning)	
Inledning	3
Vad säger Lagstiftningen	
Ribbyskolans värdegrund	
Målsättning	4
Skolans främjande och förebyggande arbete innebär att vi:	5
Kartläggning	
Så vet vi att vi lyckas	6
Handlingsplan vid upptäckt tobaksrökning	
Handlingsplan vid misstanke om missbruk	
Handlingsplan när elev uppträder berusad eller drogpåverkad i skolan	
Handlingsplan vid misstanke om langning av droger	7
Kontaktuppgifter , Hanna-mottagningen, Maria Ungdom, Socialtjänsten, Polisen	8

Förord

Risker och konsekvenser med droganvändning

Kan man som ung - eller vuxen - i sanning vara nöjd, harmonisk eller tillfreds med sig själv, sin tillvaro eller med livet om det finns ett pågående alkohol- eller drogmissbruk? Man kan nog i alla fall konstatera att det knappast finns någon förälder som önskar sitt barn en sådan framtid.

Ungdomar som hamnar i alkohol- eller drogmissbruk avstannar i sin känslomässiga utveckling och riskerar att utveckla en missbrukaridentitet som i långa loppet kan vara helt förgörande för personligheten, självkänslan, familjelivet och det sociala samspelet med andra människor. Kognitiva funktioner försämras, varav vissa kan repareras och andra inte, beroende av ålder då missbruket startar, tidsperiod av missbruk, genetiska egenskaper och typ av droger som använts.

Framtidsperspektivet övergår från utbildningsmöjligheter och vidareutveckling till att i huvudsak handla om jagande efter berusningsmedel.

Alkohol- och drogmissbruk kan vara ett flyktbeteende från problem eller svårigheter som borde kunna lösas på ett mycket konstruktivare sätt. När ruset avklingat ligger problemen kvar lika olösta och oförlösta som tidigare, och kanske har situationen t.o.m. förvärrats till följd av missbruket. Missbruk handlar med andra ord om nedsatt problemlösningsförmåga; möjligen som en följd av psykiskt hälsotillstånd, social problematik, livssituation eller kemiskt beroende - människan signalerar när hon inte mår bra.

Alkohol- och drogmissbruk kan även handla om att man eftersträvar att uppnå *andra* eller *förstärkta* känslor, t.ex. ”Är jag ledsen kan jag bli glad”; ”Är jag glad kan jag bli gladare”. Har man det jobbigt kan man vara ansvarslös och inte tänka på problemet. Det finns även de som ”självmedicinerar” för ex. ADHD. I vissa kretsar används partydroger som kokain i stället för alkohol.

Det finns även tankegångar om att alkohol- och drogproblematik kan ses som en konsekvens av vårt moderna och sekulariserade samhälle, där man söker få kontakt efter en förlorad andlig dimension på tillvaron genom konstlad, kemisk väg.

Tack till Inger Dahlberg, samordnare drogprevention, socialförvaltningen, för bidrag av material och synpunkter i samband med upprättandet av föregående drogpolicy samt till Maria Gylling, kurator/behandlare, Hannamottagningen, för kompletterande aspekter på denna reviderade version.

Inledning

I Haninge kommuns **”Handlingsplan för trygghet och arbetsro i skolan”** står att skolan ska vara drogfri, vilket innefattar all sorts tobak, alkohol och narkotika. I varje skola ska förebyggande åtgärdsplaner mot droger upprättas. I handlingsplanen ska det framgå för elever, vårdnadshavare och personal inom vilka ramar lagen gäller samt under vilken policy kommun och skola verkar. Det ska belysas i handlingsplanen vilka risker användandet av droger medför, samt hur kunskap om detta ska integreras i undervisningen.

Forskning (Effekt) visar att tobaksrökning är den första inkörsporten till droger, dvs. en riskfaktor vilken har starka samband till andra droger och speciellt cannabis. Det är därför mycket viktigt att stoppa/senarelägga tidig tobaksdebut.

När det gäller alkohol visar forskning (Effekt) att för varje år som man kan skjuta upp debutåldern minskar risken att hamna i alkoholmissbruk med 14%.

Vad säger lagstiftningen

Av **Lgr 11, kap 1 och 2** (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet) framgår att skolans värdegrund och uppdrag ska baseras på förståelse och medmänsklighet, där omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten.

Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers harmoniska, allsidiga och personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare, där även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. Ett definierat mål är bl.a. skolans ansvar för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Tobakslagen (SFS, 1993:581) föreskriver att rökning är förbjuden i skolan. Tobak får inte säljas eller lämnas ut till den som inte fyllt 18 år.

Enligt **Alkohollagen** (SFS, 2010:1622) får alkohol inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år, med undantag för folköl där gränsen är 18 år.

Av **Narkotikalagen** (SFS, 1968:64) framgår vad som är narkotika. All hantering av narkotika (eget bruk, innehav, transport, förvaring eller försäljning) är olaglig enligt svensk lag.

I **Lagen** (SFS, 1991:1969) **om förbud mot vissa dopningsmedel** definieras vad som klassas som dopningsmedel. All hantering av dopningsmedel är olaglig enligt svensk lag.

Enligt **FN:s barnkonvention** ska Sverige vidta alla lämpliga åtgärder, innefattande lagstiftning, administrativa och sociala åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika, samt förhindra att barn utnyttjas i den olagliga handeln med sådana ämnen.

När det gäller **Omhändertagande av farliga/olagliga föremål** medger **Skollagen** (5 kap. 22 §) tydliga befogenheter för skolan att beslagta/omhänderta föremål med syfte att skapa ordning, trygghet och arbetsro.

Alla föremål som kan verka störande, farliga eller olagliga kan omhändertas. Det är hur föremålet används som avgör om det är störande. Farliga eller olagliga föremål får omedelbart beslagtas oavsett om eller hur de används. Skolan har inte rätt att kroppsvisitera elever.

Ribbyskolans värdegrund

Med värdegrund menas våra grundläggande gemensamma värderingar som styr hur vi betar oss. På skolan arbetar vi aktivt med frågor som hur vi ska vara mot varandra och alla människors lika värde. Skolans värdegrund skall vara styrande i förhållningssätt och i relationer för alla som arbetar, studerar och vistas på skolan. På Ribbyskolan har vi enats om 3 viktiga punkter:

- **Respektera dig själv**
- **Respektera andra**
- **Respektera egendom**

Målsättning

Genom samarbete med elever, föräldrar och skolpersonal (i samarbete med andra berörda verksamheter) vill vi motverka användandet av tobak, alkohol, narkotika och dopningsmedel i skolan. Ribbyskolan ska vara en drogfri, inspirerande och lärorik skola med en trivsam och hälsobefrämjande arbetsmiljö för både elever och personal. Tillsammans skapar vi en trygg inre och yttre miljö för lärande som kännetecknas av vänlighet, ömsesidig respekt och gott samarbete.

Skolans främjande och förebyggande arbete innebär att vi:

- Är lyhörda, observanta och uppmärksammar signaler på missbruk
- Agerar snabbt vid misstanke om missbruk
- Samarbetar med elevens föräldrar/vårdnadshavare
- Utbildar elever och personal om drogers negativa effekter och tecken på missbruk (med insikt om att undersökningar visat att det inte alltid är till fördel att undervisa elever om droger utan att *effekten är bättre när föräldrar undervisas*)
- Ger i samband med skolstarten elever och föräldrar/vårdnadshavare tydlig information om skolans policy och aktuella insatser kring drogförebyggande arbete
- Erbjuder samtliga föräldrar med barn i årskurserna 6 -9 att ta del av föräldraprogrammet ”Effekt” med syfte att skjuta upp alkoholdebuten och förebygga normbrytande beteende som t.ex. skolk, mobbning och tobaksbruk
- Har två företrädare (bitr. rektor och kurator) i Västerhaninges Ungsamgrupp som är ett samverkansforum mellan skolan, socialförvaltningen, Åbygården, polisen och Svenska kyrkan. Uppdraget är aktivt samarbete för att förebygga att ungdomar begår brott eller använder droger inom kommundelen
- Arbetar med skolans värdegrund och social och emotionell träning delvis utifrån SET - metoden och Lions Quest. För detta avsätts 40 min per vecka i årskurserna 6 och 8 (sociala färdighetsträningsprogram har visat ge positiv effekt om det sker fortlöpande med fokus på elevens delaktighet, ex. genom rollspel och inte föreläsning)
- Inbjudit personal från Hannamottagningen som informerat om sitt arbete för skolans elevhälsoteam
- Genomgått en utbildning via polisens narkotikarotet angående tecken, signaler och symtom på drogmisbruk
- Har ett utvecklat samarbete med närpolisen vad gäller informationsutbyte, polisanmälningar o.d.
- Inbjuder polisen 1 gång/läsår som håller föreläsningar för utvalda årskurser
- Har två företrädare från elevhälsoteamet (specialpedagog, studie- och yrkesvägledare) som utbildats i ”Unplugged”, som är ett ANDT - program (alkohol, narkotika, dopning och tobak) avsedd för högstadielever
- Utbildar årligen idrottsklasserna i åk 9 angående dopning
- Integrerar kunskaper om droganvändning i undervisningen vid SO och NO lektioner (se tidigare kommentar under punkt 4)
- Skolsköterskan samtalar med eleverna om rökning/alkohol/droger i samband med hälsobesök för åk 7, och informerar om risker samt uppmärksammar riskbeteenden
- Har en tobaksfri skola och skolgård

I den dagliga skolmiljön pågår ett ständigt arbete för att skapa trygghet och säkerhet i och kring skolan. Exempel på åtgärder är *rastvakter* och att *besökare måste anmäla sig vid besök* på skolan.

Kartläggning

Representanterna i *Ungsamgruppen* håller varandra kontinuerligt informerade om ungdomarnas situation inom kommundelen, och under vårterminen -14 har det framkommit att användningen av nätdrogen Spice ökat kraftigt bland ungdomar inom kommunen.

Under vårterminen (-14) har det kommit till skolans kännedom att sex stycken elever, företrädesvis flickor i årskurs 7, använt (rökt) Spice. Detta har skett både under skoltid - med största sannolikhet utanför skolans område - och fritid. Skolan har i nämnda fall vidtagit erforderliga åtgärder och vårdnadshavare, socialförvaltningen, närpolisen samt Hannamottagningen har blivit inkopplade.

Ribbyskolan håller sig även uppdaterade vad beträffar omfattningen av alkohol och droganvändning bl.a. genom att samtliga årskurs 9:or vartannat år besvarar den s.k. *Stockholmsenkäten* där ungdomarnas alkohol- och drogvvanor, hälsa samt fritidsaktiviteter kartläggs. Den senaste enkäten besvarades av eleverna i mars 2014 och resultaten kommer att redovisas i augusti -14.

Av Stockholmsenkäten som besvarades i mars 2012 av dåvarande Ribbyelever i årskurs 9 framgick följande (vid jämförelse av resultat från år -10 till år -12):

- Elever som *någon gång använt narkotika* minskade från 13% till 11%
- Elever som *storkonsumerar alkohol* minst en gång i månaden minskade från 31% till 17%
- Elever som *får alkohol från egna föräldrar med lov* minskade från 11% till ett minimumvärde år 2012
- Elever som *aldrig blir bjudna på alkohol av sina föräldrar* ökade från 41% till 48%
- Elever som *inte dricker alkohol* ökade från 30% till 54%
- Elever som *röker dagligen eller ibland* minskade från 39% till 18%

Så vet vi att vi lyckas

Genom att använda jämförelsetalen i Stockholmsenkäten som indikator kan man mäta resultatet av Ribbyskolans ANDT-arbete. ***Vi vet att vi lyckas när följande uppnås:***

- Ökad andel elever i skolan som väljer att avstå från att röka
- Ökad andel elever som uttrycker att deras föräldrar inte tillåter att de använder alkohol och tobak
- Ökad antal föräldrar som deltar vid skolans föräldramöten i årskurs 6-9
- Minskad antal elever som går på Ribbyskolan som aktualiseras på socialförvaltningen för alkohol- och drogrelaterad problematik
- Minskad andel av Ribbyskolans elever som anger i Stockholmsenkäten att de någon gång har testat narkotika

Kommentar: Vid jämförelse av resultaten från Stockholmsenkäten år 2010 och 2012 kan man konstatera att situationen förbättrats på ett flertal punkter, vilket indikerar att Ribbyskolan är på "rätt väg". Eftersom uppgifterna är baserade på en två år gammal undersökning behöver skolan dock invänta svaren från innevarande års enkät för att få en mer aktuell lägesbeskrivning.

Med anledning av att drogen Spice fått ökad spridning och gått ned i åldrarna inom kommunen och i syfte att tillse att Ribbyskolan är och förblir en trygg, säker och drogfri plats har man utökat tillsynen med flera personer som skall vara tillgängliga för eleverna under hela dagarna.

I Ungsams regi kommer man att organisera en antidrokväll på Ribbyskolan 140526 riktad till åk 7-9 föräldrar i syfte att informera om verksamheterna inom Ungsam och försöka etablera nätverk.

Handlingsplan vid upptäckt tobaksrökning

- Den skolpersonal som upptäcker att någon elev röker inom skolans område informerar eleven om gällande rökförbud samt kontaktar elevens föräldrar, ex. via I-kanalen

Handlingsplan vid misstanke om missbruk

- Vid misstanke om att en elev använder alkohol, droger eller dopningsmedel anmäls detta till skolledning eller elevhälsoteamet
- Utsedd person pratar med eleven
- Rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras
- Vid misstanke om missbruk ska skolan omedelbart anmäla detta till socialtjänsten

Handlingsplan när elev uppträder berusad eller drogpåverkad i skolan.

- Om en elev är berusad eller drogpåverkad i skolan kontaktas först föräldrar/vårdnadshavare som kallas till skolan för att hämta eleven
- Om föräldrarna inte kan nås, förs starkt berusade eller narkotikapåverkade elever till Maria Ungdomsmottagning eller Hanna-mottagningen
- Om en starkt berusad eller narkotikapåverkad elev inte kan förmås att frivilligt följa skolans anvisningar, tillkallas polis
- Rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras vid överträdelse samt att skriftligt åtgärdsprogram upprättas för elev som missbrukar alkohol eller droger
- Anmälan görs till socialtjänsten

Handlingsplan vid misstanke om langning av droger

- En elev som ertappas med att sprida droger i skolan avstängs omedelbart i avvaktan på åtgärd
- Misstanke om langning, innehav eller försäljning av alkohol eller droger polisanmäls utan dröjsmål av rektor
- Anmälan görs till socialtjänsten

Kontaktuppgifter

HANNA-mottagningen

Telefon: 08 - 606 80 51

Besöksadress: Stationsvägen 19, nära pendeltågsstationen

E-post: socialforvaltningen@haninge.se

Öppen mottagning: Måndagar, onsdagar kl. 09:00 - 11:00, torsdagar kl. 16:00 - 18:00

Maria Ungdom, Beroendecentrum Stockholm, Stockholms Läns sjukvårdsområde

Besöksadress: (Ligger på nedre delen av St: Görans sjukhusområde vid Fridhemsplan/Kungsholmen i Stockholm).

Bokade: Friskvårdsvägen 4. *Akuta:* Finsens väg 1.

Tel. växel: 08 - 123 474 00

Jourtelefon: 08 - 123 474 10

Telefontid: Måndag - söndag, kl. 00:00 - 24:00

Hemsida: <http://www.mariaungdom.nu>

Socialtjänsten i Haninge

Familjesektionen, mottagningsenheten

Telefon 08 - 606 79 96

Telefontid: måndag, onsdag - fredag, kl. 08:30 - 12:00, tisdag, kl. 13:00 - 15:00

Övrig kontorstid: endast akuta ärenden

Uppsökarteamet i Haninge

Telefon: 08 - 606 71 90

Mailadress: [uppsokarteamet@haninge.se](mailto: uppsokarteamet@haninge.se)

Socialjouren Södertörn (kontakts *efter* kontorstid)

Jourtider: söndag - torsdag, kl. 16:00 - 02:00, fredag - lördag, kl. 14:00 - 02:00

tel: 08 - 778 48 60, eller via polisens växel, tel: 114 14, alternativt 112 vid akuta ärenden

Polisen

Telefon: 114 14

Akuta ärenden: 112

Ungdomsutredande kontaktpolis (närrpolis): Marita Grinde-Nilsson, tel. 010 - 564 61 96

Chef narkotikaroteln: Daniel Arve, tel. 0734 - 386 772 (*OBS! Detta nummer används ej vid akuta situationer*).

Stefan Friberg

Rektor

Claes Andersson

Bitr. rektor

(Ordf. Ungsam)

Jack Painio

Skolkurator